

Åpenhet og innsyn i norske politidistrikt

Rapport fra Offentlighetsutvalget i Norsk presseforbund

Hvert år avgir politimestrene i Norge en rapport til Politidirektoratet om tingenes tilstand ved det enkelte politidistrikt. Rapportene inneholder både redegjørelser og vurderinger om blant annet bemannings- og budsjettsituasjon, antall narkotikasaker, måloppnåelse og kriminalitetsforebyggende arbeid. Hvert år hemmeligholdes en stor del av de samme rapportene. Begrunnelsen politidistriktene oppgir er offentleglova § 15 (1) med henvisning til behovet for fortrolighet mellom politimestrene og direktoratet.

Vi ble nysgjerrige. Er det virkelig slik at det sitter politimestre rundt om i landet som frykter offentliggjøring av sine egne årsrapporter? Eller er hemmeligholdet mer et bekvemlighetsbehov fra direktoratets side? Å unnta de årlige rapporteringene fra samtlige politidistrikt gjør det jo unektelig enklere å forsvare prioriteringer og budsjetteringer fra øverste hold. Samtidig mister samfunnet førstehåndsinformasjon om hvordan de ulike politidistriktene fungerer, både med tanke på kriminalitet og kriminalitetsbekjempelse. Sistnevnte gjorde at vi ønsket å undersøke dette nærmere.

1. Om prosjektet

Justisdepartementet fikk i 2009 Sivilombudsmannens medhold i at Romerike politidistrikts årsrapport for 2008 sendt til Politidirektoratet, kunne unntas offentlighet i sin helhet med hjemmel i offentleglova § 15 første ledd (sak 2009/1527). I uttalelsen heter det blant annet:

”Når det gjelder spørsmålet om meroffentlighet, jf. offentleglova § 11 er dette en skjønnsmessig vurdering som ombudsmannen bare i begrenset utstrekning har adgang til å overprøve, jf. ombudsmannsloven 22. juni 1962 nr. 8 § 10 annet ledd. Slike skjønnsmessige vurderinger kan jeg bare kritisere dersom det hefter feil ved skjønnet, for eksempel dersom relevante eller viktige hensyn ikke har vært vurdert eller at resultatet anses å være «klart urimelig». Jeg har, etter den redegjørelsen departementet nå har gitt, ikke grunnlag for å benytte slike karakteristikk i denne saken. Departementet opplyser at det er lagt avgjørende vekt på behovet for fortrolighet når politidistriktene rapporterer til Politidirektoratet. Dette må anses å være i tråd med begrunnelsen for unntaksregelen etter offentleglova § 15. Vurderingen av hvilke mulige skadevirkninger på den interne beslutningsprosessen en offentliggjøring av dokumentet eventuelt vil kunne ha, er lite egnet for overprøving fra min side.”

Det er altså lagt avgjørende vekt på politidistriktenes behov for fortrolighet i rapporteringene. Politidirektoratet og Justisdepartementet er samstemte på at

offentliggjøring av årsrapporter fra politidistriktene kan svekke den fortrolige dialogen mellom politimestrene og Politidirektoratet. Som Sivilombudsmannen også presiserer, har han ikke overprøvd om det virkelig foreligger et slikt behov. Sivilombudsmannen vurderer utelukkende om de hensyn som er vektlagt i merinnsynsvurderingen etter lovens § 11, er såkalte *relevante* eller *lovlige* hensyn. Det er ingen tvil om at et reelt behov for fortrolighet er et relevant hensyn for bruken av § 15(1).

Vår oppgave ble da å undersøke nærmere om det finnes et reelt behov for fortrolighet som gjør det nødvendig å unnta politirapportene.

Vi begynte med å kreve innsyn ved samtlige politidistrikt i årsrapporter fra årene 2007, 2008 og 2009. Dermed ble vår undersøkelse også interessant i lys av at vi 1.1.2009 fikk en ny innsynslov med en uttalt og nedskrevet føring om mer innsyn, jf. § 1 i Offentleglova og følgende utdrag fra Innst. O. nr 41 (2005-2006):

"Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeidepartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil vektlegge viktigheten av økt åpenhet i offentlig forvaltning og styrking av allmennhetens mulighet for innsyn.

Flertallet viser til at det fremgår av Soria Moria-erklæringen at: "Regjeringen vil styrke enkeltmenneskenes innflytelse på egen tilværelse og samfunnets utvikling i alle deler av samfunnslivet. Alle må få tilgang til kunnskap og innsikt som gjør det mulig å delta i de demokratiske prosessene." Og at: "Retten til å være informert er avgjørende for muligheten folk har til å delta i samfunnsdebatten."

"Komiteen vil videre understreke viktigheten av at den nye loven blir fulgt opp med opplæring av de som skal bruke den. Forskning viser at dokumenter i forvaltningen i en del tilfeller blir unødig unntatt offentlighet. Komiteen vil presisere at de nødvendige unntaksbestemmelsene må nyttes med varsomhet. Komiteen vil be departementet sørge for at opplæringen knyttet til bruken av loven følges opp.

Komiteen mener det er en forutsetning at Regjeringen følger opp den faktiske håndhevingen av loven for å nå målsetningen om tilgang til kunnskap og innsikt for allmennheten som gjør det mulig å delta i de demokratiske prosessene."

Stortinget har altså gitt klare pålegg om å nytte unntaksbestemmelsene med varsomhet og at dokumenter ikke skal unntas unødig. En lojal oppfølging av dette burde gi en enda høyere terskel for å unnta rapportene i 2009 sammenlignet med 2008.

2. Om unntaksgrunnlaget

Offentleglova § 15 første ledd åpner for at et organ kan gjøre unntak fra retten til innsyn for dokumenter organet har innhenta fra et underordnet organ til bruk i sin interne saksforberedelse, når dette er nødvendig for å sikre forsvarlige interne avgjørelsesprosesser.

I motsetning til opplysninger som faller innenfor lovbestemt taushetsplikt er bestemmelsen en såkalt "kan-regel". Dette innebærer at selv om organet med hjemmel i bestemmelsen kan unnta dokumenter, plikter det å foreta en meroffentlighetsvurdering.

Når det gjelder årsrapportene fra politidistriktene vurderer Politidirektoratet det slik at offentliggjøring av disse kan føre til at det fortrolige forholdet mellom distrikt og direktorat kan svekkes – og at politimestrene ved neste års rapportering i større grad båndlegger seg enn om rapportene var interne, slik tilfellet er i dag. Politidirektoratet frykter at en slik båndlegging i neste omgang vil føre til at beslutningsgrunnlaget, blant annet med tanke på økonomiske prioriteringer og kriminalitetsbekjempelse, vil svekkes.

3. Resultater

Blant landets 27 politidistrikt valgte 21 å unnta årsrapportene i sin helhet. Flertallet av distriktene gjorde dette med hjemmel i nevnte § 15 første ledd.

Rapportene er altså innhentet av Politidirektoratet, til bruk for direktoratets interne saksforberedelse. En naturlig følge av dette er at Politidirektoratet må ha anmodet politidistriktene om å innrapportere samme type informasjon.

Seks politidistrikt har valgt å offentliggjøre sine årsrapporter helt eller delvis. Dette har gitt oss muligheten til å gjøre kvalifiserte vurderinger av opplysningene opp mot offentliglovas unntaksbestemmelser. I det følgende har vi tatt med noen utdrag fra de offentliggjorte rapportene.

3.1 Eksempler fra de offentliggjorte rapportene.

Årsrapport 2009 fra Sogn og Fjordane politidistrikt:

"Næringsgrunnlaget er samansett av industri, landbruk, fiske/fiskeindustri, petroleumsrelaterte næringer og turisme, med i hovudsak små og mellomstore verksemnder. Offentleg sektor står for ein aukande del av sysselsetjinga. Store verksemnder innafor tradisjonell industri som skipsbygging og smelteverk opplever store konjunktursvingingar med tilhøyrande permitteringar og oppseingar. Ein aukande andel av arbeidstakerane i desse næringane, særleg i skipsindustrien, er utenlandske".

Årsrapport fra Vestoppland politidistrikt 2009:

"Gjøvikbanen er togforbindelsen mellom Gjøvik og Oslo, og går gjennom Toten og Hadelandsområdet. Fra Gjøvik er det gode bussforbindelser til Oslo via Oslo Lufthavn Gardermoen,

Hamar, Lillehammer og Fagernes. I tillegg går en rekke langbussruter gjennom distriktet til og fra Trøndelag, Møre og Romsdal og Vestlandet. Distriktet har en flyplass – Fagernes/Leirin – med daglige ruter mellom Gardermoen og Fagernes, samt flyvninger til Bergen. Flyplassen betjener i tillegg charterflyvninger til og fra Danmark og England, samt sporadiske flyvninger til og fra Russland.

(...)

I Gjøvik-regionen finnes en rekke internasjonale bedrifter hvorav noen er globale. Dette gjelder store industribedrifter som Mustad Fabrikker, som i dag er kjent som verdens største fiskekrokprodusent, Hunton Fiber A/S, som er sterkt eksportrettet, Øveraasen A/S som eksporterer utstyr for snørydding og feing av gater og flyplasser både nasjonalt og globalt. Ca 23% av all bilrelatert produksjon foregår i Raufoss/Hydro-miljøet, og kundene er bilfabrikker over hele Europa og USA. Madshus A/S er kjent for sin skipproduksjon og er nå Europas nest største produsent. I Hadelandsregionen finnes internasjonale og eksportrettede bedrifter som Hapro som er produsent av elektronikk, og AuraNor som produserer luftspjeld til bygninger og skip, samt Alfa skofabrikk. Valdres-regionen er kjent for produksjon av rakfisk, og kjent for sine årlige rakfiskfestivaler med ca 20 000 besøkende hvert år før jul. Valdres er en levende region på kultur- og naturbasert næringsutvikling med utgangspunkt i landbruk, reiseliv og tilknyttede næringer”.

Årsrapport fra Sunnmøre politidistrikt 2009:

”Distriktet hadde en samlet befolkningmengde pr. 3. kvartal i 2009 på nærmere 136.000 innbyggere. Flateinnholdet på ca. 5.256 kvadratkilometer. Sunnmøre har 54% av innbyggerne i Møre og Romsdal fylke. Sunnmøres ”hovedstad” er Ålesund hadde pr. 3. kvartal i 2009 nærmere 43.000 innbyggere, som alene representerer nærmere 1/3 av innbyggerne på Sunnmøre. Regner man med Ålesunds tre nabokommuner Sula, Giske, og Skodje så har ”Stor-Ålesund” et folketall på nærmere 61.000 innbyggere – eller nesten 46% av folketallet på Sunnmøre. Den minste av kommunene er Stordal med litt over 1.000 innbyggere. Sunnmøre har også to mindre byer – Ulsteinvik og Fosnavåg, samt flere større tettsteder som Ørsta, Volda, Sykkylven og Brattvåg. Bortsett fra Ålesund by og tettstedene (bygdebyene) har distriktet en spredt bosetting. Ålesund og Volda er skolesenter (distriktshøgskoler) med relativt høye studenttall”.

Årsrapport fra Sogn og Fjordane 2009:

”Politidistriktet er organisert i 23 operative driftseiningar (lensmannskontor/politistasjon) og 3 funksjonelle einingar (administrasjon, retts- og påtale og fellesoperativ eining). Det er knytt store driftsutfordringar til store geografiske avstandar, utfordrande topografi med spreidd busetnad, og å tilpasse arbeidstidsreglane til 23 driftseiningar der over halvparten har 5 eller færre tilsette. Det vil vere avgjerande for ei rasjonell og heilskapleg ressursutnytting og leiing at ein får godkjenning på ny organisering med 3-4 regionar under leiing av ein lensmann i kvar region med ressurs- og resultatansvar. OU-prosessen er enno ikkje avslutta. Pr 31.12.2009 er politidekninga 1,19 årsverk pr 1000 innbyggjarar”.

(...).

”Når underskotet likevel ikkje er større skuldast det at ein har halde omlag 13-14 årsverk gjennomsnittleg ledige gjennom året i tillegg til ei stram budsjettstyring på kostnadsartar som ikkje er kontraktsfesta eller bundne på anna vis. I tillegg til vakansar har ein iverksett ei rekkje kostnadsreducerande tiltak som utsetjing av kjøp av materiell og utstyr, lenging av leasingavtale (bil),

endring av tenesteordninger. Redusert bemanning har gjeve seg utslag i dårlegare service til innbyggerane og redusert måloppsetning på en rekke område”.

Årsrapport fra Rogaland 2009:

Under avsnittet ”Narkotika, §162.1 og legem.lov” rapporterer distriktet om måloppnåelse på narkotikaområdet. Distriktet hadde et mål på 2.325 antall saker, men leverte et resultat på 1.830 saker, altså et avvik på -495 saker. Som årsak til denne måloppnåelsen oppgir distriktet at ”konflikten i politiet har ført til redusert aktivitet, men det har også vært manglende fokus og oppfølging. (...). Etter løsningen av politikonflikten har antallet saker økt. Det kan forventes at målsetning nås i neste periode”.

Under avsnittet ”Aktiviteter og måloppnåelse i de lokale dialogfora med innvandrerbefolkningen”, skriver politidistriktet følgende: ”I 2009 opplevde Stavanger en spesiell voldtektssituasjon som blant annet har medført flere møter med taxinæringen. Denne kontakten er spesielt rettet mot miljøer innen næringen som har innvandrere som taxisjåfører.

(...)

Ved Driftsenhet Sandnes har politiet ved flere anledninger hatt bekymringsamtaler med ungdommer og familier som har innvandrerbakgrunn. Det er også opprettet kontakt med Dale mottakssenter som ligger i Sandnes kommune i form av for eksempel foredragsvirksomhet, spesielt på avdeling for mindreårige. I tillegg er politiet i Sandnes også i kontakt med læringscenteret for innvandrere. Det er også opprettet et samarbeidsprosjekt mellom politi og barnevern om førstegangskriminelle som har hatt ustrakt kontakt med innvadrerfamilier.

(...).

I driftsenhet Jæren ble Nærland asylmottak etablert i juli 2009, med ca 340 asylanter. Det stiller politiet overfor utfordringer. Lensmannen i Hå har gjennomført 9 gruppesamlinger over 3 dager for beboerne, hvor tema har vært norske lover og regler og konsekvenser av å bryte disse i den hensikt å forebygge kriminalitet”.

Årsrapport fra Vestoppland politidistrikt 2009:

”DUF har, som det viktigste arbeidsverktøyet for saksbehandlerne, blitt et stort problem for de som bruker systemet aktivt. Hastigheten er generelt veldig dårlig, og mange arbeidsoperasjoner går ekstremt tregt. Saksbehandlerne befinner seg stadig i situasjoner i direkte kontakt med brukerne hvor serviceytelsen begrenses av hastigheten i DUF”.

(...)

”Politidistriktet er en IA-bedrift, og oppfølgingsplaner for sykmeldte er integrert i alle driftsenhetene. Politidistriktet har i tillegg til medarbeiderundersøkelsen fra POD, gjennomført en arbeidsmiljøundersøkelse for alle ansatte i politidistriktet. Dette med bakgrunn i en trusselsak mot egne ansatte begått av en tidligere ansatt. Arbeidsmiljøundersøkelsen sammen med medarbeiderundersøkelsen, har blitt fulgt opp av bedriftshelsetjenesten og ledelsen ved enhetsvise oppfølgingsmøter for alle ansatte i 2008 og 2009. På bakgrunn av dette har Politidistriktet i 2009 utarbeidet en instruks/rutine mot trakassering og mobbing”.

Årsrapport fra Sunnmøre politidistrikt 2009:

Under avsnittet "Narkotika, §162.2 §162.3" redegjør distriktet bakgrunnen for sin måloppnåelse på dette området. Distriktet skriver følgende: "Til tross for dårlig måloppnåelse så langt i 2008 har vi ambisjoner om å ligge på samme nivå som i 2007. En intern konfliktsituasjon i forhold til informant- og kildebehandlere i distriktet knyttet til avlønning og organisering har som mulig konsekvens manglende måloppnåelse".

Under avsnittet "Familievold" redegjør distriktet bakgrunnen for sin måloppnåelse på dette området. Distriktet skriver følgende: "Den forholdsvis lave måloppnåelsen så langt i 2008 kan muligens spores til manglende kunnskapet om temaet, manglende oppretting av saker og feil bruk av datasystem. For å bøte på dette skal det holdes større fokus gjennom internopplæring og at forholdene blir temaet tema på straffesaksmøter".

Om ressursituasjonen skriver Sunnmøre politidistrikt følgende i sin årsrapport: "Som formidlet til Politidirektoratet (POD) i tidligere halvårsrapporter, årsrapporter og senest i brevene datert 1.12.2009 og 9.12.2009 er politidistriktet generelt underbudsjettet og at budsjettoverføringene fra sentrale statlige myndigheter i utgangspunktet ikke holder tritt med lønns- og prisstigningen. (...) I tillegg driver politidistriktet med konstant overforbruk på driftssiden, som følge av årlige urealistisk lave budsjett tildelinger. Sunnmøre politidistrikts meget anstrengte økonomisituasjon understrekes av at de faste kostnadene i 2009 utgjorde hele 97,70% av det totale årsbudsjettet til politidistriktet. Ut i fra objektive kriterier er det et statistisk faktum at Sunnmøre politidistrikt har det laveste antall politiårverk per 1.000 innbyggere, det laveste antall årverk i alt pr. 1.000 innbyggere og det laveste kronebeløpet tildelt i budsjett pr. Innbygger i hele landet. Å holde stillinger vakante for "å berge" budsjettet, er med andre ord ikke noe alternativ for Sunnmøre politidistrikt. (...). Konsekvensen av alt ovennevnte er at Sunnmøre politidistrikt ikke vil kunne nå de mål som settes opp og at de vil bli underskudd på driftsbudsjettet.

3.2 Politidistriktenes praktisering av ny offentlighetslov

I løpet av prosjektet bestemte vi oss for å vurdere politidistriktenes praktisering av den nye offentlighetsloven. For en fullstendig og oversikt over de konkrete politidistriktenes praktisering, vises det til eget vedlegg (vedlegg 3).

Vi har målt politidistriktene opp mot fire saksbehandlingskrav i loven og vil i det følgende vise kort til bestemmelsene, samt presentere våre funn:

- **Presis lovhjemmel:** § 31 første ledd andre punktum fastslår at organet alltid skal "vise til den føresegna som gir grunnlag for avslaget, og til kva ledd, bokstav eller nummer i føresegna som er brukt."

Funn: 13 av de 22 politidistriktene som avsto innsynskravet, oppfylte lovens krav til å oppgi presis lovhjemmel. I alt syv av distriktene oppga imidlertid ufullstendige eller ukorrekte lovhjemler. Av disse oppga to av distriktene offentleglova § 14 som unntakshjemmel, en bestemmelse som åpenbart ikke kan komme til anvendelse for årsrapportene ettersom de er sendt ut av organet. Fire av distriktene oppga ingen lovhjemmel.

- **Opplysning om klageadgang:** § 31 første ledd femte punktum at organets avslag skal "opplyse om høvet til å klage og om klagefristen".

Funn: 10 av de 22 politidistriktene som avsto innsyn oppfylte lovens krav til å opplyse om klageadgangen.

- **Meroffentlighet skal vurderes:** § 11 oppstiller et krav om at selv om det er anledning til å gjøre unntak fra innsyn skal organet "likevel vurdere å gi heilt eller delvis innsyn". I vår undersøkelse har vi gått ut fra at et organ som ikke oppgir at vurderingen er foretatt, heller ikke har foretatt vurderingen.

Funn: 6 av de 22 politidistriktene som avsto innsyn oppgir at meroffentlighet er vurdert.

- **Saksbehandlingstid:** § 29 første ledd fastslår at innsynskrav skal "avgjerast utan ugrunna opphald". Vi har undersøkt om politidistriktene har behandlet innsynskravet innen 1-3 virkedager, slik Sivilombudsmannen ved flere anledninger har uttalt må kunne forventes ved ordinære tilfeller.

Funn: Kun 8 av de totalt 27 politidistriktene i landet oppfylte dette kravet i vår undersøkelse.

4. Vurderinger

4.1 De offentliggjorte opplysningene

Noen av opplysninger er de enkelte politidistrikts vurderinger/analyser av egen situasjon. Dette gjelder både måloppnåelse og vurdering av egen budsjettsituasjon. Denne type opplysninger kan omfattes av formålet til § 15(1) som er å verne om den interne diskusjonen. Dette er imidlertid ikke nok: § 15(1) forutsetter at unntak er *nødvendig* for å sikre god intern saksbehandling av *politidirektoratets* årsrapport. Her må vurderingen være om Politidirektoratet får *dårligere/mangelfulle rapporteringer* hvis årsrapportene fra politidistriktene er offentlige. Uten å gå inn i denne vurderingen vil vi påpeke at hvis man mener at rapportene blir dårligere, forutsetter dette at politidistriktene vil underrapportere eller feilrapportere situasjonen. Ikke minst i lys av at rapportene danner grunnlaget for neste års budsjett, finner vi dette lite sannsynlig.

Mange av opplysningene vi har fått innsyn i, er rene faktaopplysninger. Vi har flere avgjørelser både fra Fylkesmenn og fra Sivilombudsmannen som legger til grunn at § 15(1) ikke har til formål å verne om denne type opplysninger. Ut i fra dette mener vi det er i strid med § 15(1) å unnta denne type opplysninger.

Videre er det liten tvil om at dette er opplysninger av betydelig offentlig interesse. Det er denne type opplysninger som gjør at samfunnet kan ha en opplyst og begrunnet oppfatning av lokale og statlige myndigheters prioritering og utførelse av makt. I en avveining mellom behovet for å verne saksbehandlingen og behovet for offentlig innsyn, skal sistnevnte veie tungt.

4.2 Saksbehandlingen

Funnene fra saksbehandlingen avdekker betydelig svikt både når det gjelder saksbehandlingstid, men også plikten til å opplyse om klageadgang og angivelse av lovhjemmel. Dårligst var resultatene fra meroffentlighetsplikten, der kun 6 av 22 opplyste at denne var vurdert. I denne forbindelse vil vi minne om Stortingets kommentarer i behandlingen av ny offentleglov i Innst. O. nr. 41 (2005-2006):

”Flertallet registrerer at meroffentlighetsregelen i gjeldende lov foreslås videreført. Flertallet er tilfreds med at meroffentlighetsregelen foreslås styrket ved at det blir presisert i loven at forvaltningen ved meroffentlighetsvurderingen skal foreta en avveining av hensynene som taler for og imot offentlighet, samtidig som forvaltningen oppfordres til å gi innsyn dersom hensynene som taler for offentlighet veier tyngst. Etter flertallets syn er det meget viktig at meroffentlighet alltid blir vurdert, og at det selv om det er adgang til å gjøre unntak likevel gis innsyn i tilfeller der det ikke er et reelt og saklig behov for å nekte innsyn. De foreslåtte presiseringer vil etter flertallets syn ivareta at loven praktiseres i samsvar med disse retningslinjene.”

Resultatene står i sterk kontrast med ovenstående, og tyder på at politiet ikke har tatt inn over seg den klare føringen fra Stortinget om å skjerpe praksisen rundt merinnsyn.

5. Konklusjoner

Bakgrunnen for undersøkelsen var altså å vurdere holdbarheten i argumentasjonen om at det er reelt og saklig behov for fortrolighet rundt de årlige rapporteringene fra politidistriktene til direktoratet, og om dette behovet er så stor at det veier tyngre enn samfunnets interesse i å få innsyn i disse opplysningene.

Som en ”bieffekt” av vår innsamling fikk vi også opplysninger som kan si noe om hvordan offentleglovas saksbehandlingskrav blir praktisert i de ulike politidistriktene.

5.1 Offentleglova

Som resultatene viser i avsnitt 3 og vedlegg 3 har hoveddelen av politidistriktene en saksbehandling som ikke tilfredsstillers lovens krav. Dette gjelder både krav til saksbehandlingstid, opplysningsplikt og plikten til å utøve merinnsyn.

5.2 Rapportene

Gjennomgangen av de offentliggjorte rapportene gir etter vårt syn klare indikasjoner på at en rekke opplysninger fra norske politidistrikt hemmeligholdes i strid med formålet i offentleglova og i strid med hvordan unntaksbestemmelsen i § 15(1) skal praktiseres. Mange av opplysningene som befinner seg i rapporten er dessuten allment tilgjengelig via andre offentlig tilgjengelige kilder. Vi stiller spørsmål ved hvilket reelt og saklig behov distriktene har for å holde slik informasjon unna offentligheten.

Selv om noen opplysninger kan falle innenfor bestemmelsen § 15 første ledd, mener vi det er sterke argumenter som taler for at slike opplysninger bør være offentlige i alle

politidistrikt. Opplysningene er helt avgjørende for at det norske folk skal ha en opplyst oversikt over kriminalitetsbildet i regionen man bor i, og hvilket ressurstilfang det lokale politiet råder over. Dette er nødvendig for å ha en velbegrunnet oppfatning av om politiet gjør jobben sin, og om man kan forvente hjelp av politiet når de trenger det.

Foruten folks rett til å vite hvor trygg man kan føle seg, mener vi det er sterke demokratiske hensyn som taler for offentliggjøring. Dette gjelder også opplysninger politimestrene kan oppleve som ubehagelig å måtte svare for. Ved at slike opplysninger i dag hemmeligholdes, avskjæres vanlige innbyggere fra å følge med på og delta i debatten om politipolitiske spørsmål.

Vi stiller også spørsmål ved hvem som egentlig legger føringene for hemmelighold av disse opplysningene. Politidirektoratet sendte 14.04.2010 en e-post til samtlige politidistrikt i landet med følgende innhold:

"Til politimestrene og særorgansjefene:

Vi har fått flere henvendelser fra politidistriktene om innsyn i politidistriktenes årsrapporter. Vi har avslått slike begjæringer og saken har vært prøvet av Sivilombudsmannen. Sivilombudsmannens avgjørelse følger vedlagt."

Dette kan ikke forstås som særlig annet enn en føring fra sentralt hold om å unnta rapportene. I så fall er dette i strid med prinsippet om at hvert enkelt innsynskrav skal vurderes konkret og selvstendig av det organet som mottar kravet, jf. offentleglova § 29(1).

Dette, sammen med vår gjennomgang av de offentliggjorte rapportene, gjør det relevant å stille spørsmål ved om behovet for fortrolighet virkelig kommer fra de enkelte politidistriktene, eller om det heller er en sentralt uttrykt politisk vilje i Politidirektoratet. Hvis det er Politidirektoratet som ønsker fortrolighet, vil ikke rapporteringen bli skadelidende om de underlegges offentlig innsyn. Da forsvinner også grunnlaget for å bruke § 15(1) som unntakshjemmel, og forutsetningen som lå til grunn for Sivilombudsmannens uttalelse.

Vedlegg:

Som-uttalelse fra 2009
POD-brev til politidistriktene
Oversikt over avslag fra distriktene